

Før jeg kommer med kritikk

Først av alt, takk for muligheten til å gi tilbakemelding. Flere ting ved planen gleder meg. Som å se hvordan forskjellige aldersgrupper prioriteres nå, i stedet for bare 0-18 år.

Det er fint at dåpsteologien blir løftet frem som viktig. Jeg liker også godt at foreldre og fadderansvaret presiseres videre i denne planen og at det inviteres til å se mer på hvordan foreldre og faddere skal involveres og engasjeres. Det er viktig!

Merknadene under mener jeg likevel er viktige. Det er ikke meningen å kaste lys på at planen ikke holder mål på noen punkter. Men å peke på steder jeg mener det er verdt å se nærmere på.

Ang. dåpsteologien

«Dåpens teologi er grunnleggende i kirken. I dåpen tar vi imot Guds nåde, slik som et barn tar imot omsorg fra sine nærmeste. Slik er de minste barna et forbilde for tro. Både døpte og interesserte barn og deres foresatte bør oppleve seg omsluttet av Guds omsorg.» (s. 3)

Avsnittet mangler to av tre ledd i vår dåpsteologi – ordet, vannet og troen. Jeg ønsker ikke å legge dette frem på noe vis som at jeg selv ikke kan slurve med disse detaljene til tider. Men i en rammeplan som dette er det ikke helt uproblematisk.

I Luthers lille katekisme står det: «Dåpen er ikke bare alminnelig vann, men den er vann som er innesluttet i Guds befaling og forenet med Guds Ord.» (LLK IV 2) Altså, Ordet er det som gjør noe; Gud gjør noe. Det lutherske poenget med at barnet er et forbilde er å vise til hvordan vi kommer til dåpen uten å kunne bidra med noe som helst. I dette avsnittet tegnes ikke denne samme kontrasten. Når barnets evne til å ta imot omsorg er det som understrekes, så legges det større vekt på noe hos barnet enn på hva Gud gjør i dåpen.

Det andre leddet som er sentralt i vår dåpsteologi og som mangler her er skrevet i samme del av Luthers lille katekisme: «Hva gir eller gagnar dåpen? Den virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det, slik som Guds Ord og løfte lyder.» (LLK IV 5-6) Katekismen svarer altså på spørsmålet om hva dåpen gir. Rammeplanens avsnitt stiller ikke det spørsmålet. Det samme kommer fram i Den Augsburgske Bekjennelse artikkel 13. Begge steder understrekes troens del ved sakramentene. I rammeplanens avsnitt er den ikke nevnt – og planen sier heller ikke andre steder hva dåpen gir.

Er vår dåpsteologi grunnleggende, som rammeplanen sier, så blir også dette grunnleggende viktig å skrive riktig. For når ordet og troen faller ut som en del av kirkens dåpsteologi, så blir det uklart hva som faktisk gis og hva som tas imot.

Hva som ville hjulpet

Én setning ville rettet dette: at det er Guds ord i vannet som gir dåpens gaver, og at gaven tas imot i tro – en tro som Ånden selv skaper, også i et lite barn.

Ang. erfaring som utgangspunkt i rammeplanen

Planen sier i innledningen at målformuleringene ikke sier noe om hvilken kompetanse deltakerne skal ha til slutt, eller hva de skal ha kunnskap om som resultat av undervisningen. Den sier videre at praksisene i seg selv er viktig innhold, og at listene ikke skal forstås som krav til hva som må gjøres. (s. 1)

Dette er et bevisst valg, og jeg forstår begrunnelsen: Læringsfellesskapet skal romme alle, uansett læreforutsetninger. Det er viktig diakonalt. Men valget får to følger som jeg mener er verd å se nærmere på.

Følge nr. 1

Jeg har ingen innvending mot å bruke erfaring og deltakelse som vei inn i troens innhold. Det kan tvert imot argumenteres for at nettopp dette er dypt luthersk, siden det ikke krever forståelse for at noe skal gis. Planen presenterer selv erfaringen som et virkemiddel for læring og ikke som et mål i seg selv. Men et virkemiddel er bare det når læringens innhold er bestemt et annet sted.

Planen sier selv at erfaringsmålene ikke er uttømmende for hva som er gode arbeidsmåter eller mål (s. 1), og en menighet har dermed rom til å sette egne kunnskapsmål lokalt. Men når planen i sin egen løpende tekst beskriver hva arbeidet med hver aldersgruppe skal bidra til, griper den isteden gjennomgående til noe jeg vil kalle et terapeutisk vokabular. Med det definerer planen selv stedet det pedagogiske virkemiddelet manglet.

Med terapeutisk så mener jeg det å vektlegge at kristen troens verdi ligger i hva den gjør for ens eget liv: skaper håp, retning, tilhørighet, bedre selvilde, bedre psykisk helse og evne til å mestre.

Dette er ikke noe jeg bare leser inn i planen. Rammeplanen sier selv at kristen tro og kirkens fellesskap er «ressurser i møte med utfordringer» (s. 15)

Konfirmantene kan inviteres til å lete etter svar i kristne kilder til «livstolkning og livsmestring» (s. 13) Ungdommenes selvbilde kan formes av troen på Guds ubetingede kjærlighet. Unge voksne skal kunne finne «en bærekraftig tro». (s.19)

Utfordringen jeg har med dette er vinklingen og vektleggingen. Den presenterer troen først og fremst til å være en ressurs. Det er for så vidt ikke usant, men det gjør noe med rekkefølgen på resten av stoffet. Evangeliet trøster. Men trøsten vi kan erfare er frukten av at skylden er tatt bort. Settes frukten i stedet for roten, så blir trøsten selv noe vi må klare å oppnå.

Utfordringen kan være at rammeplanen gjør troen om til noe som skal virke på ulike vis i livet. Du skal prestere det å oppleve den. Kjenne at den bærer. Før skulle man prestere moralsk. I dag er en langt vanligere fallgrube i teologien, at man skal prestere en opplevelse. Men dette er loven, forkledd som evangelium.

Legg også merke til hva dette gjør med livet under anfektelser. Der Gud skjuler seg og vi opplever og erfarer mest av alt vår egen svakhet og ingenting virker som det bærer. Under den terapeutiske forutsetningen så blir troen en mestringssak, og anfektelsen fremstår som stedet der troen har sviktet.

Korsteologien sier det motsatte. Gud skjuler seg under sine motsetninger og møter oss i vår svakhet med det øynene ikke ser (som barnet ved døpefonten).

Akkurat som en moralsk pietisme kunne gjøre gjerningene (troens frukter) til det man leste troen av, så gjør dette språket erfaringen til det man leser troen av. I begge tilfeller blir frukten gjort til utgangspunkt. Og da må den som ikke finner frukten hos seg selv, stille spørsmål ved om det står noe tre der i det hele tatt. Men frukten var aldri ment å være selve treet. Troens vesen er ikke det den skaper (håp, retning og selvbilde), den er tillit til Gud. Og der er kunnskap en større forutsetning enn erfaring.

Ta den apostoliske trosbekjennelsen som et eksempel. At vi sier «Jeg tror på Gud Fader, himmelens og jordens skaper.» er kunnskap om Gud det går an å lære. At Han alene er jordens og himmelens skaper. Og denne kunnskapen har stor betydning for tilliten vår. I anfektelse, da erfaringene våre motsier Guds løfter, så sier kunnskapen denne erfaringen tvert imot. Den sier: Gud har skapt himmelen og jorden og har derfor makt til å holde sine løfter til deg på tross av hva du føler og opplever. Det er, slik jeg forstår det, hvorfor vi har en trosbekjennelse med så mange læresetninger. Fordi de betyr noe for troens faktiske liv.

Uttrykket «bærekraftig tro» (s.19) er verdt et eget blikk. Bærekraft er en egenskap ved noe som holder seg selv oppe. I en rammeplan lønner det seg å være nøyaktig med språket. Luthersk sett bæres troen utenfra, av Ordet som stadig kommer til den.

Hva som ville hjulpet

Jeg tror også at det hadde hjulpet planen om den et sted sa noe om hva troen er – ikke bare hva den gjør for den som har den.

Følge nr. 2

Planen legger opp til at progresjonen ikke skal forutsette deltakelse over tid (s.2). Det er godt begrunnet: den som kommer for første gang skal ikke møte noe som krever at han var med før. Men det gjør det enda viktigere at hver enkelt aldersgruppe har et innhold som står på egne ben.

Det er verdt å se hvor det læremessige stoffet da havner. Treenigheten står som ett eksempel i en liste (s.13) – altså i den delen som planen selv sier ikke skal

forstås som krav. Det samme gjelder store deler av det læremessige stoffet: Vår Far og trosbekjennelsen, dåp og nattverd, De ti bud, evangelisk-luthersk tro, sjelesorg og skriftemål. Alt sammen står under formuleringen «kan kirken invitere dem til å».

Planen kan formulere seg forpliktende om innhold når den vil. Under «Bibel, tekst og tolkning» har hver aldersgruppe egne seksjoner for sentrale temaer og utvalgsriterier, og der brukes «skal» og «bør» - for eksempel at bibeltekstene til sammen skal presentere et mangfoldig persongalleri fra begge testamenter (s.8). Under «Kristen tro i praksis» finnes ingen tilsvarende seksjon i noen aldersgruppe. Der står bare «kan»-listene. Planen binder altså tekstutvalget, men ikke trosinnholdet.

Jeg forstår at planen bevisst gir menighetene stor frihet, og jeg mener det er riktig. Men nettopp derfor blir det som ikke er valgfritt, desto viktigere å si tydelig.

Her mener jeg planen kommer i en spenning med seg selv. På s. 23 står det at den lokale planen skal sikre at kjernetemaer i kristen tro inngår. Det er en reel forpliktelse. Men planen sier ingen steder hva disse kjernetemaene er. Det hadde vært til stor hjelp for en menighet som vil følge planen lojalt, om det ble henvist til på en konkret måte.

Planen sier også selv at undervisningen skal utfordre både dem som kjenner innholdet godt fra før og dem som ikke gjør det (s. 1). Å inkludere alle og å lære noen noe er ikke motsetninger.

Hva som ville hjulpet

Dette henger sammen med kunnskapens rolle for tilliten, som jeg peker på under «Følge nr. 1». Det er nettopp fordi tillit må ha noe å hvile på, at det er alvorlig at planen ikke sikrer at noen lærer det.

Jeg mener at planen ville blitt vesentlig sterkere av å si hva kjernetemaene er – gjerne kort, gjerne som eksempler av samme type som brukes ellers i dokumentet.

Avslutning

De to merknadene over henger sammen på to vis. Både i dåpsavsnittet og i det terapeutiske språket mangler gavekarakteren. Resultatet er at evangeliet fort blir til noe man opplever i stedet for noe man mottar. Og fordi tillit må ha noe å hvile på, er det alvorlig at planen heller ikke forplikter det kunnskapsinnholdet den samme tilliten trenger. Det er grunnleggende viktig at dette gjøres godt, for bekjennelsene våre setter evangeliets kjerne i hva vi får, ikke i hva vi får til (CA IV).